

PRINOSI HRVATSKOM NAZIVLJU IZ BILJNE SISTEMATIKE

A CONTRIBUTION TO CROATIAN TERMINOLOGY FROM PLANT CLASSIFICATION

Ivan ŠUGAR¹

SAŽETAK: Ovaj je članak prvi pokušaj da se sustavno riješi hrvatsko nazivlje iz biljne sistematike, i to na razini porodice, reda, razreda i odjeljka. Prvi su tu zamisao pokušali ostvariti u drugoj polovici 19. st. Bogoslav Šulek u svome udžbeniku *Biljarstvo*, I. (1856) i nešto kasnije Josip Janda u svom udžbeniku za više razrede srednjih škola – Počela botanike (1878). Njihov pokušaj nažalost nije uspio, i to zbog činjenice jer su sufiksi kojima su se autori služili za obilježavanje pojedinih sistematskih jedinica bili korišteni neujednačeno, tj. rodovi koji su bili nositelji naziva određene sistematske jedinice dobivali su sufikse kojima su istodobno obilježavani i redovi, i razredi, i porodice. Neujednačena primjena naziva s istim sufiksima na različite sistemske kategorije izazvala je zbrku i nerazumijevanje, pa su odmakom od tih pokušaja hrvatski nazivi pojedinih sistematskih jedinica, a to posebice vrijedi za porodice, bivali sve više svedeni na obične nominative množine, što je opet dovelo do zbrke, jer nominativ množine kao nositelj naziva određene porodice, npr. ruže (Rosaceae), ne može istodobno označavati i više vrsta različitih ruža i različite pripadnike drugih rodova i vrsta te porodice. Stoga sam, po uzoru na latinske nazive sistematskih jedinica, analizom naziva sa svim dotad upotrijebljenim sufiksima kojima su obilježavane pojedine sistematske kategorije, odabralo nazive s nekoliko sufiksa, koji su se, po mojem mišljenju, pokazali kao najpogodniji i najprihvatljiviji za sustavnu primjenu u nazivlju sistematskih kategorija. Tako sam za obilježavanje porodice upotrijebio sufiks -ovke/-evke, npr. borovke (Pinaceae), za obilježavanje reda sufiks -olike, npr. borolike (Pinales), za obilježavanje razreda sufiks -nice, npr. papratnice (Filicatae), a za obilježavanje odjeljka sufiks -ače, -jače, -njače, npr. sjemenjače (Spermatophyta).

UVOD – Introduction

Iako je školstvo u Hrvatskoj staro preko tristo godina, prvi udžbenici iz botanike na hrvatskom jeziku pojavili su se mnogo kasnije od pojave prvih škola u Hrvatskoj – tek prije otprilike 150 godina. Jedno od prvih botaničkih školskih djela na hrvatskom bilo je Šulekovo *Biljarstvo* (1856., I. dio, 1859., II. dio). Godine 1856. bila su naime objelodanjena još dva školska udžbenika na hrvatskom jeziku, o čemu će poslije biti govora. Objavljanje Šulekova *Biljarstva* znači početak stvaranja i normiranja hrvatskog biljnog nazivlja.

Stručni botanički nazivi – ili barem većina njih – koje je Šulek uveo i upotrijebio, osobito u prvom dijelu *Biljarstva*, zustupljeni su i danas kao normativni nazivi u osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim udžbenicima iz botanike i uopće u botaničkoj literaturi na hrvatskom jeziku. Šuleku dugujemo niz uobičajenih normativnih naziva, kao što su lukovica, podanak i gomolj za podzemne stabljike, vlat, šašljika, batvo i deblo za pojedine vrste nadzemnih stabljika, klas, klip, resa, grozd, metlica, kita, štitac, paštitar, čuperak, glavica, uborak, klupko i pršljen za evatove, i mnoštvo drugih izraza za druge biljne organe. Sve su te, kao i mnoge druge izraze koje je prvi u botaniku uveo B.

¹ Ivan Šugar, sveuč. prof. u m., Završje, I. odvojak 20,
10 090 Zagreb-Susedgrad

Šulek kasnije prihvatali i drugi botaničari, kao što su bili domaći autori udžbenika C. Hasek i J. Janda (1874.) i Josip Janda (1878) u 19. st., te A. Eregević (1. izdanje bez naznake godine, 1931, 1939), S. Horvatić (1946), S. Urban, R. Domac (1948) i dr. u 20. st., ili priređivači stranih udžbenika na hrvatski jezik, kao što su bili Živko Vukasović (1871, 1894), Antun Korlević (1911), S. Gjurašin (1915, 1920, 1923, 1926, 1943), M. Kišpatić (1903, 1910, 1916, 1940, 1941) i dr., te su ti izrazi tako postali općom svojinom hrvatskoga jezičnog korpusa. Može se stoga reći da je izlazak iz tiska prvoga hrvatskoga udžbenika iz botanike na hrvatskome jeziku, koji je napisao B. Šulek i koji je očito bio svesrdno prihvaćen, bio pravi uspjeh i događaj za struku, jer su time bili postavljeni temelji za njen daljnji razvoj.

Međutim, unatoč činjenici da je većina naziva iz izvanje morfologije i sistematike bilja dobro pogodjena i

kao takva prihvaćena, hrvatsko nazivlje, osobito na razini pojedinih sistematskih jedinica, kao što je npr. porodica, ni do danas nije riješeno na zadovoljavajući način. Stalno spoticanje na neujednačene nazive kao i nazive na neodgovarajuće sufikse, potaklo me je da među dosad upotrijebljenim nazivima za porodice pokušam izdvojiti one koji mi se, bez obzira na današnji stupanj tvorbene plodnosti određenog sufiksa, čine da su najprihvatljiviji. Kao najpogodniji i najizražajniji za naziv porodice učinili su mi se nazivi sa sufiksom **-ovka/-evka**, te se prijedlog koji sam uobičio u ovom radu temelji upravo na nazivima s tim sufiksom. Osim za porodice, u članku je dan i prijedlog za sustavnu primjenu naziva i za više taksonomske jedinice. Svojim primjedbama i sugestijama pri pisanju ovoga članka, pripomogli su mi akademik Stjepan Babić i ing. Dragomir Brkić, na čemu im od srca zahvaljujem.

GRAĐA – Structure

Pri izradbi ovoga članka služio sam se prosudbom sistematskog nazivlja u udžbeničkoj građi iz botanike na hrvatskom jeziku za osnovne, srednje i visoke škole u 19. i 20. st. Pri tomu su mi kao temeljna djela poslužili *Biljarstvo*, I od B. Šuleka (1856) i *Počela botanike* od J. Jande (1878). Naravno da sam pregledao i druge udžbenike iz botanike, osobito iz 19. st., kao što su *Pouka o botaniki* od I. Evgl. Kiseljaka (1856), Šulekov prijevod F. X. M. Zippeova *Prirodopisa za niže razrede realne gimnazije* (1856), različita izdanja od A. Pokornoga i A. Burgersteina, koja su pri-

redili Ž. Vukasović, J. Janda, A. Korlević, S. Gjurašin, M. Kišpatić i S. Urban, kao i novija izdanja botaničkih udžbenika, florističkih i drugih djela, kao što su *Ilustrirani Bilinar* od S. Horvatića (1954), *Bilje Biokova* od J. Radića (1976), *Šumarska enciklopedija, Imenik drveća i grmlja* od Ž. Borzana (2001.), te prijevod njemačkog Udžbenika botanike za visoke škole K. Mägdefraua i F. Ehrendorfera (1978, 1997). Proučavajući tu građu, uspoređivao sam nazive za pojedine sistematske jedinice, te na temelju toga donio zaključke predstavljene u ovome članku.

PROBLEM – Problem matter

Kad se u tekstu ili u govoru spomenu stručni botanički nazivi, kao što su podanak, gomolj, lukovica, ocvijeće, čaška, vjenčić, cvjetište, vlat, klip i mnogi drugi izrazi koje je Šulek unio u svoje *Biljarstvo*, jedan od prvih školskih udžbenika iz botanike na hrvatskome jeziku, oni su danas toliko uobičajeni i svakomu razumljivi, da se doimaju kao da u hrvatskoj pisanoj građi postoje "oduvijek". Nitko i ne sluti koliko li je trebalo znanja i umijeća da se stručno nazivlje iz strane, ponajprije njemačke udžbeničke botaničke građe, koja je dotad bila u uporabi u hrvatskim školama, značački pretoči u hrvatski jezik i zamijeni odgovarajućim narodnim nazivima. Doba u kojemu se javila potreba za udžbenicima na hrvatskome jeziku, bilo je preprodotno doba, koje je obilježeno željom da se što prije udžbenici iz pojedinih struka napišu na hrvatskome jeziku i da se za svaki stručni izraz iznađe odgovarajući hrvatski naziv. Jedan od najpozvanijih ljudi da tu zadaču, za botaničko područje, obavi dobro i na visokoj

stručnoj razini, bio je Bogoslav Šulek. Sretna je bila okolnost da je to shvatila i Zemaljska vlada, i da je tu zadaču povjerila upravo njemu. To što je botaničko nazivlje koje je B. Šulek unio u svoje *Biljarstvo* ubrzo postalo općom svojinom hrvatskoga jezika, valja zahvaliti Šulekovu dobrom poznавanju hrvatskoga jezika i hrvatskoga biljnog nazivlja. On sam navodi u Predgovoru *Biljarstva* (Šulek 1856) da je prije pisanja toga udžbenika dvadesetak godina skupljao odgovarajući narodnu građu iz tog i drugih područja. A sve je, u tom odsutnom trenutku stvaranja hrvatskoga biljnog nazivlja i pisanja prvih udžbenika na hrvatskome jeziku, moglo krenuti i mnogo dužim, težim, pa i kričivim putem, da je zadača pisanja prvog školskog udžbenika umjesto B. Šuleku bila povjerena nekome drugom, npr. I. Evgl. Kiseljaku.

Godine 1856. na hrvatskom su jeziku, kako je naprijed već istaknuto, bila objelodanjena tri udžbenika iz botanike na hrvatskom jeziku: Šulekov prijevod *Pri-*

rodopisa za niže razrede realne škole od F.X.M. Zippea, iako Šulek nije nigdje naznačen kao prevoditelj; Šulekovo *Biljarstvo*, I. te V. Pokornoga *Pouka o botaniki* u prijevodu Ivana Egl. Kiseljaka.

Danas, kad uspoređujemo Šulekov i Kiseljakov udžbenik iz botanike, nije teško ocijeniti koji je od njih bolji i sadržajno i uporabno odgovarajućeg stručnog nazivlja. No, 1856. godine, kada su se ta dva udžbenika pojavila na hrvatskom knjižnom tržištu, samo su znaci mogli procijeniti koje je od tih dvaju djela bolje, i samo je zahvaljujući njima usvojeno Šulekovo *Biljarstvo*.

Ovdje će na nekoliko primjera prikazati razlike u nazivima pojedinih biljnih organa, zastupljene u Šulekovu i Kiseljakovu udžbeniku iz botanike.

Za stabljiku trava B. Šulek je upotrijebio naziv **vlat**, a I. Kiseljak **slamka**. Za bezlisnu stabljiku Šulek je upotrijebio narodni naziv **batvo**, a I. Kiseljak **cvjetni struk**. Za jednu vrstu cvata, kakav je npr. u kukuruza, Šulek je upotrijebio narodni naziv **klip** (*spadix*), a u I. Kiseljaka to je **kundak**. Za plod u četinjača Šulek je upotrijebio narodni naziv **češer**, a Kiseljak **čep** ili **čunj**, pa se sukladno tome Šulekove **četinjače** u Kiseljaka zovu **čeponoše**. Za jednu vrstu podzemne stabljike Šulek je upotrijebio naziv **podanak**, a I. Kiseljak **koreniste ili plazeće korijenje**, itd.

Vidljivo je da se B. Šulek pri obradi biljnoga svijeta služio rječničkim blagom iz hrvatske narodne jezične baštine, koju je sam godinama prije toga skupljao, i to jezično blago pretakao u književni izražaj, dok je Ivan Egl. Kiseljak bio samo prevoditelj, bez dovoljno znanja iz botanike i bez dovoljno uvida u jezično bogatstvo hrvatskoga jezika, vezano za biljni svijet, te je sto-

ga strane izraze prevodio tako da se doista doimaju krajnje nezgrapno i nespretno, jer nisu utemeljeni na narodnoj jezičnoj baštini. Uz već spomenute izraze, I. Egl. Kiseljak uveo je i cijeli niz drugih, danas nerazumljivih i nezgrapnih izraza, kao što su **hrapa** ili **biležka za njušku** (*stigma*), **plodovna uzla za plodnicu**, **medna istrice za mednu usnu**, **lisna ploština za lisnu plojku**, **pernata kruna za kunadru** i dr. Srećom da su ti nedostaci Kiseljakova prijevoda odmah uočeni, o čemu je napisan i kritički prikaz nepoznata autora (usp. - v - 1856), i da priređivači kasnijih izdanja botaničkih udžbenika nisu krenuli stranputicom, nego slijedili put koji je, najprije prijevodom *Prirodopisa za niže razrede realnih škola* od F.X.M. Zippea (1856), a potom i svojim *Biljarstvom* (Šulek 1856) utro B. Šulek. Iako Šulekovo *Biljarstvo* kasnije više nije ponovljeno, nego su u školu uvedeni prijevodi njemačkog udžbenika iz botanike A. Pokornoga, stručno nazivlje koje je on uveo u botaniku, prihvatali su autori botaničkih udžbenika na hrvatskom, kao npr. Josip Janda i svi botaničari koji su priređivali kasnija izdanja udžbenika A. Pokorni, Ž. Vukasović, A. Korlević i S. Gjurašin. Oni su puno pridonijeli da su ti izrazi ubrzo postali općom svojinom hrvatskoga jezika.

Iako je mnoštvo botaničkih izraza/naziva koje je Šulek unio u botaniku postalo općom svojinom hrvatskoga jezika, tek manji dio nije prihvaćen, dio nazivlja ostao je do danas nedorečen, a u tu kategoriju nedorečena nazivlja ubrajaju se i neodgovarajući nazivi za porodice, kao i za sistematske kategorije više od porodice, a upravo je prijedlog za rješenje toga nazivlja predmet ovoga članka.

PROSUDBA DOSADAŠNJIH POKUŠAJA – An evaluation of past attempts

Sustav po kojem je Linné razvrstao biljni svijet imao je četiri, odnosno pet sistematskih jedinica: vrstu (*species*), rod (*genus*), red (*ordo*), razred (*classis*) i biljno carstvo (*regnum vegetabile*). Porodice u to doba još nije bilo. Ona je u sistematiku uvedena kasnije. Uveo ju je B. de Jussieu 1789. Taj je sustav, unatoč određenim doradama i poboljšanjima koje su izvršili B. i A. L. de Jussieu (1789.) te otac i sin De Candolle, ostao na snazi oko 150 godina, otprilike do polovice 19. st. Iako je porodica, kao nova sistematska kategorija u to doba već figurirala u europskoj botaničkoj literaturi (usp. J. Leunis 1883; A. B. Frank 1893), one su na latinskom, ali bez oznake taksonomskog stupnja, bilježene i u hrvatskim udžbenicima iz botanike, ali, osim u udžbeniku J. Jande (1878) nigdje nisu izričito imenovane ni na latinskom ni na hrvatskom.

Najniža taksonomska kategorija u hijerarhiji Linnéova sustava bila je, kako je već spomenuto, vrsta, zatim je slijedio rod, pa red i na kraju razred ispred biljnog carst-

va. Međutim, u Šulekovu biljarstvu taj je sustav izmijenjen, te je kao najviša sistematska jedinica, neposredno ispod biljnog carstva, istaknut red, kojemu je podređen razred, a zatim su slijedili rod i vrsta. Razredi su u Šulekovo sistematici odgovarali današnjim porodicama.

Ti Šulekovi propusti, koji se očituju u nedovoljnoj jasnoći i kategorizaciji sistematskih jedinica, kao i u priklanjanju Linnéovu umjetnom sustavu u biljnoj sistematici, koji je već tada smatrana neprikladnim, zastarjelim i pomalo napuštenim, što je jače izraženo osobito u drugom dijelu *Biljarstva* (Šulek 1859), svakako su nedostaci Šulekova *Biljarstva*. Ti su nedostaci odmah uočeni, što se vidi i iz dvaju kritičkih osvrta (usp. - v - 1856; Vukotinović 1860). No, Šulekovo *Biljarstvu* se ne može osporiti niz prednosti, kao što je visoka stručna razina sadržaja, bogato nazivlje i drugo, o čemu se i kritika pohvalno izrazila.

Kako je Šulekovo *Biljarstvo*, I (1856) cijelovito djelo s vrlo opsežnom botaničkom građom, osobito na po-

dručju sistematike, u ovom je članku donesen popis hrvatskih naziva svih sistematskih jedinica od porodica na više, razvrstanih po skupinama s istim sufiksom, kako bi na temelju toga svatko mogao prosuditi je li ovaj izbor i prijedlog za pojedine sistematske jedinice prema upotrijebljenim sufiksima naziva prihvatljiv.

Iako su polovicom 19. st. u sistematskoj botanici bila na snazi poboljšanja koja su u sustav bili unijeli B. i A. L. de Jussieu i De Candolle, suvremenije uobličavanje sistematskoga sustava u botanici počinje tek pokretanjem edicije *Die natürlichen Pflanzenfamilien* (Engler und Prantl 1897). Nije stoga ni čudo da se ni u sistematici Šulekova *Biljarstva*, I (1856), unatoč dobrim namjerama, još ne nazire prava sustavnost. Čudno je međutim da je sustavnost hrvatskog nazivlja u tom Šulekovu djelu ostala nedorečena ne samo na razini višeg hijerarhijskog reda, nego i na razini porodice, što je šteta, jer se posljedice toga osjećaju sve do danas i na razini porodica i u svim višim sistematskim jedinicama.

B. Šulek je, slično kao što je to učinjeno i na latinском, dodatkom različitih sufiksa na imenicu koja je nositelj naziva, želio i na hrvatskom obilježiti odgovarajući stupanj sistematske jedinice, ali nažalost to nije uspjelo ni njemu ni drugima sve do danas. On je, nai-me, nazive s istim sufiksima primijenio (kao što se vidi iz prikaza Šulekova nazivlja), na različite hijerarhijske stupnjeve, što je dovelo do zbrke. Kako se time poslije više nitko nije sustavnije bavio, stanje je ostalo nedovršeno do danas. Iz priloženoga popisa sistematskih jedinica iz Šulekova *Biljarstva* razabire se neujednačena uporaba sufiksa pri obilježavanju pojedinih sistematskih kategorija. Osim toga, ne može se reći da je tvorba tih naziva bila uvijek radena dosljedno i po određenim pravilima. Tako je za obilježavanje redova upotrebljavao ove sufikse:

- ice, -nice, -ovnica: sočivnice (*Leguminosae*), marnice (*Malpighiaceae*), prema hrvatskom nazivu mamara za rod *Malpighia*; svjetlolistnice (*Lamprophyllae*), mrčnice (*Myrtinae*), sazaničnice (*Calycanthinae*), cistovnice (*Cistiflorae*), makovnice (*Rhoeadeae*), trolapnice (*Trisepalae*), balukatnice (*Cocculinae*), sukanice (*Contortae*), tulajnice (*Tubiflorae*), laharnice (*Myrsinae*), djevičnice (*Styracinae*), zvončanice (*Campanulinae*), dvoličnice (*Proteinae*), vodarnice (*Hydrocharidinae*), lijerovnice (*Liliaceae*), gljivnice (*Funginae*), presličnice (*Gonioaulae*), mlječernice (*Euphorbiaceae*);
- atice: ružatice (*Rosiflorae*), usnatice (*Labiatiflorae*);
- ače, -jače, -njače: vonjače (*Terebinthinae*), ždraličnjače (*Gruinales*), mohunjače (*Cruciferae*), sluznjače (*Hydropeplidae*), imeljače (*Loranthaceae*), vresnjače (*Ericineae*), lobodnjače (*Chenopodiaceae*), koprivnjače (*Urticinae*),

jabučnjače (*Aristolochinae*), blatnjače (*Helobiae*), češernjače (*Coniferae*), sitače (*Juncinae*), papratnjače (*Filicinae*), parožnjače (*Siphonocaulae*), resnjače (*Alginae*);

- evine: klokočevine (*Tricoccae*);
- ice, -ovice: klinčevice (*Caryophyllinae*), sokovice (*Succulentae*), krstašice (*Cruciferae*), gonomice (*Aggregatae*), kalinovice (*Ligustrinae*), kačunovice (*Orchidinae*);
- ine: broćine (*Rubiaceae*), heljdine (*Fagopyrinac*), vrbine (*Iteoideae*), mahovine (*Muscinae*);
- arke: dinjarke (*Peponiferae*), štitarke (*Umbelliferae*);
- njaci: resnjaci (*Amentaceae*), bibernjaci (*Piperaceae*), lišajnjaci (*Alginae*);

složeno-sufiksalna tvorba:

stuponoše (*Columniferae*), čaškocvjetke (*Calyctiflorae*), tekmosmolci (*Guttiferae*), mnogo-plodke (*Polycarpicae*), sucvjetke (*Compositae*); bez sufiksa, odnosno u nominativu množine: vinjage (*Ampelidae*), paome (*Palmae*), mirodije (*Scitamineae*).

Za obilježavanje razreda koji odgovaraju današnjim porodicama, Šulek je upotrebljavao uglavnom nazive s istim sufiksima kao i za redove, ili pak izraze bez ikakvih sufiksa. Evo popisa naziva za razrede (porodice) prema odgovarajućim sufiksima:

- ice, -nice, -ovnica: leptirnice (*Papilionaceae*), peckovnica (*Drupaceae*), suručnice (*Spiraeaceae*), rujevnice (*Cassuvieae*), simarubnice (*Simarubeae*), klokočnice (*Staphyleaceae*), pasjakovnice (*Rhamneae*), ždralovnice (*Geraniaceae*), dragoljubnice (*Tropaeolaceae*), sljezovnice (*Malvaceae*), čajevnice (*Camelliaceae*), kameničnice (*Saxifrageae*), ananasnice (*Bromeliaceae*), podvodnice (*Najadaceae*) i mnoge druge;
- ače: osjetnjače (*Mimosae*), rutvače (*Rutaceae*), madačače (*Hippocastanaceae*), javornjače (*Acerinae*), sapunovače (*Sapindaceae*), mahagonjače (*Cedreleae*), ceceljače (*Oxalideae*), pustoriljače (*Philadelphiae*), ogrozdače (*Grossulariae*), lubenjače (*Cucurbitaceae*), mohunjače (*Siliquosae*), žabnjače (*Ranunculaceae*), imeljače (*Loranthaceae*), maslinjače (*Oleinae*), brusnjače (*Vaccineae*), dvornjače (*Polygonae*) i mnoge druge;

- ovice, -evice: sapanovice (*Caesalpineae*), šipurkovi-ce (*Rosaceae*), narančevice (*Aurantiaceae*), dvoliskovice (*Zygophylleae*), kurikovice (*Euonymae*), česminovice (*Ilicineae*), tušakovice (*Portulacaceae*), katančice (*Resedaceae*) i mnoge druge;

-ine: rosičine (*Droseraceae*), orašinčine (*Nelumbonaceae*), treskavičine (*Sclerantheae*), repinčine (*Ambrosiaceae*), lipovčine (*Thymeleae*), santaline (*Santalaceae*), amberovine (*Balsaminaceae*), kozličine (*Aroideae*), zmijinčine (*Callaceae*), bruline (*Juncaginaceae*), resine (*Algae*) i snjetine (*Coniomycetes*).

-aci: lovornjaci (*Laurineae*), brjestnjaci (*Ulmaceae*), presličnjaci (*Casuarineae*) i lišajnjaci (*Alginae*).

-ovei: jamoveci (*Dioscoreae*), bananoveci (*Musaceae*), hljeboveci (*Artocarpeae*), revanoveci (*Ebenaceae*), kinoveci (*Cinchonaceae*) i dr.;

bez sufiksa, odnosno u nominativu množine: vrbice (*Lythrariae*), korenjaši (*Rhizophoreae*), sporiši (*Verbenaceae*), perunike (*Irideae*), bujadovei (*Cycadeae*), vrbe (*Salicineae*), okrjeci (*Lemnaceae*), paprati (*Filices*), lišaji (*Lichenes*), gljive (*Hymenomycetes*), puhare (*Gasteromycetes*), mahovi (*Musci*) i sosne (*Abietinaeae*).

Osim porodica s gore spomenutim sufiksima, javlja se stanovit broj porodica s drugim sufiksima koji su rjedi, kao što su volovodke (*Orobanchaeae*) i suprašničad (*Synanthereae*).

U sljedećih dvadesetak godina (pa ni puno kasnije) nije bilo većih promjena u primjeni hrvatskih naziva za pojedine sistematske jedinice. Tek u *Rukovodniku za prirodopisni atlas* (Hasek i Janda, 1874) nailazimo na dvije nove više taksonomske jedinice: razdio, kao što su trusnjače (*Sporophyta*) i sjemenjače (*Spermatophyta*), te četa, npr. steljnjače (*Thallophyta*) i stablenjače (*Cormophyta*), koji su bili nadređeni redu i razredu. Ti taksonomski nazivi kasnije, osim u J. Jande (1878), nisu više ponovljeni.

No, kako je odmak od Šulekova *Biljarstva* bivao sve veći, zapaženo je da se u usporedbi sa Šulekovim *Biljarstvom* (usp V. Pokorný 1871, koji je preveo Ž. Vukasović) povećao broj hrvatskih naziva porodica bez sufiksa, a da su izmijenjeni i neki Šulekovi nazivi. Tako je u spomenutom udžbeniku Šulekovo naziv ružatice za *Rosiflorae* promijenjen u ružičnjače, a povećan je, kako je spomenuto, broj naziva porodica izraženih nominativom množine osnovnog naziva, kao što su lipe (*Tiliaceae*), tustike (*Crassulaceae*), sljezi (*Malvaceae*), klinčići (*Caryophylleae*), lopoči (*Nymphaeaceae*), lobode (*Chenopodiaceae*), ljubice (*Violaceae*), kaktusi (*Cacteae*), masline (*Oleaceae*) i dr.

Velik napredak na razini sistematike i na stručnoj razini bila je pojava udžbenika *Počela botanike za više razrede srednjih učilišta* (Janda 1878). To je bilo vrlo suvremeno udžbeničko botaničko djelo, u kojemu je po prvi put u jednom hrvatskom udžbeniku iz botanike bila obuhvaćena i vrlo temeljito obrađena građa i spoznaje iz svih tadašnjih botaničkih disciplina, kao što su anatomija i izvanja morfologija bilja, fiziologija bilja,

sistematska višega i nižega bilja te biljni zemljopis s elementima biljne ekologije. Što se tiče sistematike, u toj je knjizi, u jednom hrvatskom udžbeniku iz botanike, vrlo opsežno i suvremeno bilo obrađeno i niže bilje – steljnjače (*Thallophyta*). No, u sistematici se još uviјek osjećala stanovita nedorečenost. U Jandinoj biljnoj sistematici bile su zastupljene sljedeće sistematske jedinice: razdio, četa, red, razred, a prvi i jedini put u 19. st. se u jednom hrvatskom udžbeniku iz botanike javlja i porodica, ali pod nazivom **obitelj**, na kraju ravno rod i vrsta.

J. Janda je prvi u botaničku građu u Hrvatskoj uveo sistematsku jedinicu **obitelji**, no u kasnijim botaničkim udžbenicima na hrvatskom jeziku taj ni bilo koji drugi naziv za porodicu se više ne navodi četrdeset godina. Ta se taksonomska jedinica u školskim udžbenicima samo bilježi na hrvatskom i na latinskom, ali se njen naziv kao sistematske kategorije, kao što je inače uobičajeno, izričito ne navodi ni na hrvatskom ni na latinskom. A ne navode se ni druge, ni više ni niže sistematske jedinice (usp. *Prirodopis bilinstva* od V. Pokornoga 1894, koji je s njemačkoga preveo Živko Vukasović, a preradio J. Janda, te udžbenik *Botanika za niže razrede srednjih učilišta* od V. Pokornoga 1911., koji je, također prema prijevodu Ž. Vukasovića, priredio A. Korlević, i dr.).

Udžbenici *Počela botanike* od J. Jande (1878) kao ni Šulekovo *Biljarstvo*, I. (1856) nisu kasnije nažalost više ponovljeni, a u škole su uvođeni različiti prijevodi njemačkih udžbenika, među kojima su se gotovo stotinu godina – od 1856. do 1943. kada je objelodanjeno zadnje izdanje – održala dopunjavana izdanja V. Pokornoga i A. Burgersteina.

Iako je, kao što je već rečeno, hrvatski naziv za porodicu, pod nazivom obitelj, uveden još 1878., taj je izraz nakon toga nestao i nije se više pojavljivao u školskim udžbenicima ni na latinskom ni na hrvatskom nekoliko desetljeća. Nakon punih 37 godina šutnje, 1915. godine se u *Prirodopisu bilinstva za niže razrede srednjih škola* A. Pokornoga, koji je priredio S. Gjurašin, naziv za familiju ponovno pojavio u hrvatskim školskim udžbenicima iz botanike, i to pod imenom – **porodica**. Iako zasad nisam u mogućnosti to provjeriti, mislim da je taj naziv preuzet iz srpskih botaničkih udžbenika. Osim porodice koja je po prvi put uvedena u hrvatski udžbenik iz botanike, u tom se udžbeniku prvi puta javljaju još dva izraza iz sistematike koji su i danas zastupljeni u toj disciplini, a to su **odjeljak** i **poddjeljak**. Od ranijih sistematskih jedinica, u tom se udžbeniku javlja red, ali je razred izostavljen. No, umatoč tomu, sistematski sustav koji je u spomenutom udžbeniku uveo S. Gjurašin, bio je vrlo suvremen, te je uz neke kasnije manje dopune ostao pravovaljan do danas. U tom je udžbeniku prvi puta uvedena suvremena taksonomska nomenklatura, u kojoj se spominju siste-

matske jedinice koje su i danas zastupljene u biljnoj sistematici, kao što su odjeljak (npr. cvjetnjače), pododjeljak (npr. kritosjemenjače), red (npr. jednosupnice) i porodica, kao što su lijeri, sunovrati, perunike, kačuni, paome i dr., dakle nazivi prema najvažnijem predstavniku porodice, ali bez ikakvih sufiksa, tj. samo nominativ množine dotičnog roda nositelja naziva. No, u isto vrijeme kada je S. Gjurašin priredio spomenuti udžbenik, u sistematici je još bilo lutanja. Tako je u udžbenik iz botanike za više razrede srednjih škola, koji je, prema njemačkom izvorniku V. Burgersteina priredio M. Kišpatić, uvedena jedna nova sistematska jedinica – hrpa, a zatim su slijedili red i razred, ali između njih zapravo nije bilo razlike. Naravno da se ta taksonomska kategorija nije održala, a u kasnijim je izdanjima (1940, 1941) poboljšana i klasifikacija.

Golema je šteta da Šulekovo *Biljarstvo* i Jandina *Počela botanike* nisu, unatoč određenim nedostacima, prihvaćeni kao školski udžbenici iz botanike na hrvatskome jeziku. Danas zasigurno ne bismo imali toliko teškoća s biljnim nazivljem. To su bili udžbenici napisani na visokoj stručnoj razini. U njima je bila obuhvaćena građa iz svih tadašnjih botaničkih struka. U morfologiji bilja podrobno je bilo razrađeno florističko nazivlje, a u Jande je sistematski dio bio popraćen ključem za određivanje porodica. Obuhvaćen je bio veliki broj vrsta koje su obilježene latinskim i hrvatskim imenom, a među njima osobito one koje su se odlikovale određenim korisnim svojstvima, kao što su ljekovitost, uporaba u prehrani, industriji. Šulekovo je *Biljarstvo* imalo 320 stranica, a Jandina *Počela botanike* bila su opsežnija – imala su preko 500 stranica. Sadržavali su niz hrvatskih i stranih stručnih naziva, koji su se kasnije udomaćili u novim botaničkim strukama, kao što je npr. izraz **ruderalne biljke**, koji se u Jandinu djelu prvi put spominje u nekom hrvatskom udžbeniku, a danas je uobičajen u fitosociologiji i ekologiji bilja.

U Jandinim *Počelima iz botanike* svaka je biljna skupina obilježena određenom sistematskom kategorijom, ali nazivlje ni u njega nije nažalost usustavljeno. Što se tiče hrvatskih naziva pojedinih sistematskih jedinica, upotrebljavao je nazive sa sufiksima koje je uveo Šulek, ali je uveo i nekoliko naziva s novim sufiksima. Tako je J. Janda za imenovanje razreda – to je kategorija koja odgovara uglavnom današnjem redu (*ordo*) u sistematici – upotrebljavao nazive sa sljedećim sufiksima:

- **nice**, npr. močvarnice (*Helobiae*), bibernice (*Piperinae*) i dr.
- **ače**, npr. vonjače (*Terebinthinae*), ždralinjače (*Gruinales*), makovnjače (*Rhoeadales*) i dr.
- **evice**, - **tice**, npr. klinčevice (*Caryophyllinae*), usnatiće (*Labiatiflorae*), ružatice (*Rosaceae*) i dr.

No, i kod njega se javljaju, često na razini porodice, ali vrlo rijetko na razini razreda, nazivi bez sufiksa, tj. nominativ množine osnovnoga naziva, kao što su resine i gljive, crvotočine, mahovine i paprati na razini razreda, te npr. slakovi (*Convolvulaceae*), pomoćnice (*Solanaceae*), vrbice (*Lythrarieae*) i dr. na razini obitelji ili porodice, što je očito da spoznaja o sustavnom rješenju taksonomskoga nazivlja na hrvatskom još nije bila sazrela.

No, Janda je, uz već postojeće hrvatske nazive taksonomskih jedinica, koje je u sistematiku unio Šulek, uveo za imenovanje obitelji nekoliko novih naziva – s nastavkom na **-ovke** odnosno **-evke** (uz palatale). Takvih naziva ima svega devet, i to su sljedeći nazivi: tisovke (*Taxinaeae*) (str. 318), dioskorevke (*Dioscoreae*) (str. 349), amberovke (*Liquidambareae*) (str. 385), žutikovke (*Berberidaceae*) (str. 398), vrhovke (*Epacrideae*) (str. 489), kluziovke (*Clusiaeae*) (str. 409), ternstroemiovke (*Ternstroemiaceae*) (str. 410), sapunovke (*Sapindeae*) (str. 422) i klokočevke (*Staphyleae*) (str. 422).

REZULTATI – Results

Od svih do tada upotrijebljenih naziva s različitim sufiksima za obilježavanje porodica, nazivi sa sufiksom na **-ovke**-**-evke** učinili su mi se najprikladnijima za ugradnju u sustav hrvatskog sistematskog nazivlja na razini porodice. Nazive porodica s tim sufiksom sustavno sam proveo u svojim internim skriptama iz Botanike za studente Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta u Zagrebu, po kojima se botanika predavala na tom Fakultetu od 1994. do 2001. godine, a i danas se ona na tom fakultetu predaje po istim skriptama. Jači poticaj da hrvatske nazive porodica sustavno provedem sa sufiksom na **-ovke**-**-evke** bila je Burgerstein-Kišpatićeva *Botanika* (1940, 1941), te knjiga J. Radića (1976) u kojoj je po prvi puta hijerarhijski slijed naziva taksonomskih jedinica, osim na latinskom, prove-

den i na hrvatskom jeziku. Iako je sustavno provedeno samo nazivlje koje se odnosi na red, to je djelo ipak potaklo potrebu sustavne provedbe naziva i za porodicu. Nazivi na razini odjeljka, razreda i porodice nisu naime ujednačeni, ali oko 33 % porodica imenovano je po biljci nositeljici naziva za porodicu sa sufiksom na **-ovke**, npr. tisovke, borovke itd., dok 66 % porodica ima drugčije, neujednačene sufikse, ili su pak bez ikakva sufiksa.

Stanoviti poticaj da sufiks **-ovke**-**-evke** uzmem kao osnovicu za sustavno imenovanje porodica na hrvatskom pružili su mi i neki filološki radovi, u kojima je stanovit broj porodica spontano naveden upravo sa sufiksom na **-ovke** (usp. N. Vajs 1998).

Nazivi pojedinih viših sistematskih jedinica, kao što su porodice, redovi, razredi i odjelci, dani su u množini, jer svaka od tih jedinica sadrži uglavnom više svojti. No, naravno da ti nazivi imaju i jedinu. Tako se za jedinku koja pripada porodici ružovki kaže da je ružovka, za jedinku iz odjeljka sjemenjače kaže se da je sjemenjača, itd.

Međutim, kako Jandina *Počela iz botanike* nisu više ponovljena, nego se botanika u Hrvatskoj nastavila predavati po prijevodima različitih njemačkih izdanja V. Pokornoga i V. Burgersteina, tako su se nazivi pojedinih sistematskih jedinica, koje su u sistematiku bili uveli B. Šulek i J. Janda, sve više su uzimali maha nazivi porodica bez sufiksa, a to su zapravo nominativi množine naziva određenog roda po kojem je porodica dobila naziv, kao što su lipe, sljezovi, dudovi, makovi itd. No, takav način imenovanja porodica doveo je do zbrke i nerazumijevanja onoga što se željelo reći, jer se nominativom množine određenoga roda po kojem je porodica nazvana, kako se sada u hrvatskim udžbenicima imenuju porodice (usp. K. Mägdefrau, F. Ehrendorfer 1978) ne mogu istodobno podrazumijevati i vrste toga roda i predstavnici porodice, a da to ne izazove zabunu. Tako npr. nije jasno što želimo reći kad kažemo da su smrič, borovica, gluhi smrič, smrekusa – čempresi (to je sadašnji hrvatski naziv za porodicu *Cupressaceae*), ali kad kažemo da su to čempresovke, to je razumljivo i prihvatljivo. Borovica doista nije čempres i ne može to biti, ali može biti i jest čempresovka.

U nekoliko iznimnih slučajeva, latinski i hrvatski nazivi porodice nisu istovjetni. U pojedinim slučajevima, kada je određena porodica imenovana po rodu koji nije zastupljen u hrvatskoj cvjetani, kao što je npr. por. *Dioscoreaceae*, porodicu sam imenovao po drugoj biljci iz te porodice koja je obilno zastupljena u hrvatskoj cvjetani, a to je bljušt (*Tamus communis*), te porodica nosi naziv bljuštovke (*Dioscoreaceae*).

U pet velikih porodica, a to su *Cruciferae*, *Labiatae*, *Umbelliferae*, *Leguminosae* i *Compositae* uz nove,

zadržani su i stari hrvatski tradicionalni nazivi kao što su krstašice, usnače, štitarke, mahunarke i glavočike, a to je učinjeno i s njihovim latinskim nazivima u Međunarodnom botaničkom kodeksu.

U prilogu ovom članku donosim popis hrvatskih naziva porodica kako su upotrijebljene u skriptama iz Botanike za farmaceute (Šugar 2001) te u Programu za upoznavanje farmaceutski značajnijih biljnih vrsta u Botaničkom vrtu "Fran Kušan" (D. Brkić 1999). No, popis sam dopunio nazivima porodica koje nisu obrađene u spomenutim radovima, ali su zastupljene u hrvatskoj flori ili pak u različitim botaničkim djelima koja su prisutna u Hrvatskoj.

Naziv porodica sa sufiksom na **-ovke/-evke** u biljoj sistematici u Hrvatskoj je sustavno proveden u skriptama Botanika za farmaceute (Šugar 2001) i u spomenutom Programu za upoznavanje farmaceutski značajnijih biljnih vrsta u Botaničkom vrtu "Fran Kušan" u Zagrebu (D. Brkić 2002). Međutim, nazive porodica sa sufiksom na **-ovke/-evke**, ali i s nazivima na drukčije sufikse od drugih autora, prvi je objelodanio u jednom vrlo reprezentativnom botaničkom djelu Ž. Borzan (2001) pozivajući se pri tom za nazive s tim nastavkom u D. Brkića.

Što se tiče reda, u internim skriptama Botanika za farmaceute (Šugar 2001) prihvaćeni su nazivi sa sufiksom **-olik(e)** (složena sufiksna tvorba: o + lik) koji je uveo J. Radić (1976) i koji se dodaje na osnovicu imena biljnog roda nositelja naziva, npr. borolike (*Pinales*), dudolike (*Morales*), makolike (*Papaverales*), bobolike (*Fabales*), mirtolike (*Myrtales*), đumbirolike (*Zingiberales*), koprivolike (*Urticales*) i dr.

Razredi su obilježeni nazivima sa sufiksom na **-nice**, npr. presličnice (*Equisetatae*, papratnice (*Filicatae*) i dr., a odjeljak nazivima sa sufiksom na **-ače**, **-jače**, **-njače**, kao npr. mahovnjače (*Bryophyta*), papratnjače (*Pteridophyta*) i sjemenjače (*Spermatophyta*).

RASPRAVA – Discussion

Iako se udžbenici iz botanike na hrvatskom jeziku u školstvu koriste već gotovo 150 godina, nazivlje na područjima pojedinih botaničkih disciplina ni do danas nije riješeno na zadovoljavajući način. Tako npr. na području sistematike ne samo da nije riješeno na zadovoljavajući način, nego je odmicanjem od Šulekova *Biljarstva, I* (1856) i Jandinih *Počela Botanike* (1878), pogotovo na razini porodice, postupno sve više pojednostavnjivano, te je danas jednako u osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim udžbenicima svedeno na oblik koji ne očituje ono što bi trebao očitovati,

nego dovodi i do zabune. Nazivi porodice su naime svedeni na nominativ množine roda koji je nositelj naziva te sistematske jedinice. Takav način imenovanja porodica zapravo je nasilno nategnuto proširivanje značenja određene imenice, koje nema potpore ni u narodnom ni u književnom jeziku. Tako su, u skladu s tom višedesetljetnom praksom u školskim udžbenicima, porodice *Rosaceae*, *Moraceae*, *Papaveraceae*, *Urticaceae*, *Fagaceae*, *Ranunculaceae* itd. na hrvatskom imenovane kao ruže, dudovi, makovi, koprive, bukve, žabnjaci itd. No, ruže, makovi, dudovi samo su

nominativ množine od imenica ruža, mak ili dud i, osim što se tim padežom podrazumijeva više ili mnogo ruža, makova ili dudova, oni ne mogu bez dodatnog objašnjenja istodobno pokrivati značenje nominativa množine i obilježavati pojedinog pripadnika odgovarajuće porodice. Valjalo je dakle provjeriti kako sustavno riješiti nazive na razini određene sistematske kategorije, bilo u skladu s tvorbom riječi, bilo uporabom naziva s dosada već upotrijebljenim sufiksima. U tu sam svrhu proučio udžbeničku gradu iz botanike iz 19. st., pri čemu su mi kao temeljna djela poslužili *Biljarstvo, I. Uputa u poznavanje bilja* (Šulek 1856) i *Počela botanike za više razrede srednjih učilišta* (J. Janda 1878). Razmotrivi nazive porodica, ali i drugih, viših taksonomske jedinice s različitim sufiksima, kao najprikladniji i najprihvativiji za imenovanje porodica učinili su mi se nazivi sa sufiksom na **-ovke/-evke**. Kažemo li u skladu s time da je marelica ruža, to djeluje i nerazumljivo i zbumujuće, a i netočno je. Međutim, kažemo li da je marelica ružovka, to znači da smo je obilježili kao pripadniku porodice ružovki (*Rosaceae*). Isto tako, ako kažemo da su šljiva, jabuka, kruška, dunja – ružovke, tada je jasno da ih time imenujemo kao pripadnike te porodice.

Nazivi sa sufiksom na **-ovke** prvi su put upotrijebljeni u Jandinim *Počelima botanike* (l.c.), zatim su obiljnije zastupljeni u Burgerstein-Kišpatićevoj *Botanici* (1940, 1941) i *Bilju Biokova* (J. Radić 1976). Iako oni u tom djelu čine samo 33 % od ukupno upotrijebljenih naziva za porodice, to je ipak prevladavajuća skupina naziva, jer se u sklopu ostalih 66 % naziva porodica javljaju nazivi s vrlo različitim i neuvedenačenim završecima, kao što su npr. konopljanke (*Cannabaceae*), bušinke (*Cistaceae*), vranjemilke (*Plumbaginaceae*), širke (*Amarantaceae*), kaparke (*Capparidaceae*), ili pak bez sufiksa, kao što su kaktusi (*Cactaceae*).

ZAKLJUČAK – Conclusion

Proučavajući hrvatske biljne nazive sistematskih jedinica od porodice pa na više, koji su uvedeni u (prve) školske udžbenike iz botanike tiskane u 19. st., kao što su Šulekovo *Biljarstvo, I* (1856) i *Počela botanike* od J. Jande (1878) lako je utvrditi da je u njima očitovana želja autora da se i na hrvatskom, pomoću različitih završetaka odnosno sufiksa na imenicu koja je nositelj naziva, istakne odgovarajući hijerarhijski stupanj određene sistematske kategorije. No, ta dobra namjera nije nažalost ni do danas bila na sustavan način primijenjena na imenovanje pojedinih sistematskih jedinica u botaničkim udžbenicima. Nazivi kojima su imenovane pojedine sistematske jedinice nisu primijenjeni ujednačeno, samo za jednu kategoriju, nego su oni s istim sufiksima primijenjeni na različite hijerarhijske jedinice, što je, umjesto reda, unijelo zbrku koja traje sve do

ceae), noćurke (*Nyctaginaceae*), dimnjače (*Fumariaceae*) itd., kojih je pojedinačni postotak zastupljenosti znatno niži od onih sa sufiksom na **-ovke** (**-evke**).

Poseban poticaj da prihvatom nazive porodice sa sufiksom **-ovke** našao sam i u određenim filološkim radovima u kojima su nazivi od nekoliko porodica sa sufiksom na **-ovke** spontano upotrijebljeni (N. Vajs 1998). Prihvativši nazive porodica s nastavkom na **-ovke** kao najprikladnije i najprihvativije, to je nazivlje sustavno provedeno za sve porodice koje su obrađene u skriptama iz Botanike za studente Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta koje su u uporabi od 1994. do danas. Ti su nazivi primijenjeni također i u Programu za upoznavanje farmaceutski značajnijih biljnih vrsta Botaničkog vrta "Fran Kušan" u Zagrebu (D. Brkić 2002). Prema njemu ih navodi Ž. Borzan (2001) te ih, uz nazive porodica s drukčijim završecima, kako su ih imenovali neki drugi autori, uvrstio u svoje velerivo djelo. Cinjenica da su nazivi porodica sa sufiksom na **-ovke/-evke**, koji su sustavno primijenjeni u spomenutoj botaničkoj građi za studente Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta uvršteni u jedno takvo djelo, još me više učvrstilo u uvjerenju da su ti nazivi i prikladni i prihvativi, i da dobro odražavaju ono što se time želi istaći – pripadnost određenoj taksonomskoj jedinici – i da će u botaničkim i filološkim krugovima naići na povoljan odjek.

Nazive za red, koji su obilježeni sufiksom na **-olike** (složeno sufiksala tvorba: o + lik), npr. borolike (*Pinales*), preuzeo sam prema J. Radiću (1976). Taksonomske nazive za razred obilježio sam nazivima sa sufiksom na **-nice**, **-ovnice**, npr. mahovnice (*Musci*), gnetovnice (*Gnetatae*), a odjeljke nazivima sa sufiksom na **-ače**, **-jače**, **-njače**, npr. sjemenjače (*Spermatophyta*).

danas. Zbog toga sam se latio zadaće da na temelju naziva pojedinih sistematskih kategorija s različitim sufiksima izaberem nazive s onim sufiksima koji su se postupno javljali kao najprihvativiji. Kao takve, za imenovanje porodice preuzeo sam nazive sa sufiksom na **-ovke/-evke** koji su se pojavili u 19. st., za red nazive sa sufiksom na **-olike**, koji je uveo J. Radić (1976), za razred nazive sa sufiksom na **-nice**, **-ovnice**, a za odjeljak sa sufiksom na **-ače**, **-jače**, **-njače**. U prilogu je donesen popis porodica, redova, razreda i odjeljaka na latinskom s prijedlogom hrvatskih naziva.

POPIS SISTEMATSKIH JEDINICA S HRVATSKIM I LATINSKIM NAZIVIMA
A list of sistemac units with Croatian and Latin names

PORODICE

<i>Acanthaceae</i>	primogovke	<i>Cupressaceae</i>	čempresovke
<i>Aceraceae</i>	javorovke	<i>Cuscutaceae</i>	vilinovke
<i>Adoxaceae</i>	moškovičevke	<i>Cycadaceae</i>	eikasovke
<i>Agavaceae</i>	saburovke	<i>Cyperaceae</i>	šiljovke
<i>Alismataceae</i>	žabočunovke	<i>Dilleniaceae</i>	dilenijevke
<i>Amarantaceae</i>	štirovke	<i>Dioscoreaceae</i>	bljuštovke
<i>Amaryllidaceae</i>	zvanikovke	<i>Dipsacaceae</i>	češljugovke
<i>Anacardiaceae</i>	rujevke	<i>Dracaenaceae</i>	zmajevke
<i>Apiaceae</i>	štitarke, celerovke	<i>Droseraceae</i>	rosikovke
<i>Apocynaceae</i>	zimzelenovke	<i>Ebenaceae</i>	dragunovke, ebanovke
<i>Aquifoliaceae</i>	božikovinovke	<i>Elaeagnaceae</i>	zlolesinovke
<i>Araceae</i>	kozlačevke	<i>Empetraceae</i>	šikšovke, mahuničevke
<i>Araliaceae</i>	brestanjevke	<i>Ephedraceae</i>	kositermičevke
<i>Araucariaceae</i>	araukarijevke	<i>Equisetaceae</i>	presličevke
<i>Arecaceae</i>	palmovke	<i>Ericaceae</i>	vrjesovke
<i>Aristolochiaceae</i>	kopitnjakovke	<i>Erythroxylaceae</i>	kokovke
<i>Asclepiadaceae</i>	svileničevke	<i>Euphorbiaceae</i>	mlječikovke
<i>Asparagaceae</i>	šparogovke	<i>Fabaceae</i>	bobovke, mahunarke
<i>Asteraceae</i>	glavočike, zvjezdanovalke	<i>Fagaceae</i>	bukovke
<i>Balsaminaceae</i>	balzaminovke	<i>Fumariaceae</i>	dimnjačevke
<i>Begoniaceae</i>	begonijevke	<i>Geraniaceae</i>	iglicovke
<i>Berberidaceae</i>	žutikovke	<i>Gesneriaceae</i>	gesnerijevke
<i>Betulaceae</i>	brezovke	<i>Ginkgoaceae</i>	ginkovke
<i>Bignoniaceae</i>	kataljavke	<i>Globulariaceae</i>	glavuljevke
<i>Bixaceae</i>	orelanovke	<i>Gramineae</i>	trave (pirikovke)
<i>Bombacaceae</i>	simalovke	<i>Grossulariaceae</i>	ogrozgovke
<i>Boraginaceae</i>	boražinovke	<i>Hamamelidaceae</i>	seletnicovke
<i>Brassicaceae</i>	kupusovke, krstašice	<i>Hippocastanaceae</i>	mađalovke
<i>Bromeliaceae</i>	tamjanikovke	<i>Hydrangeaceae</i>	hortenzijevke
<i>Burseraceae</i>	brezuljevke	<i>Hydrocharitaceae</i>	žabogrizovke
<i>Butomaceae</i>	vodoljubovke	<i>Hydrophyllaceae</i>	struškovke
<i>Buxaceae</i>	šimširovke	<i>Hymenophyllaceae</i>	tankolistovke
<i>Cactaceae</i>	kaktusovke	<i>Hypericaceae</i>	goračevke, kantarionovke
<i>Caesalpiniaceae</i>	sapanovke	<i>Illiaceae</i>	badijanovke
<i>Callitrichaceae</i>	vodničevke	<i>Iridaceae</i>	perunikovke
<i>Calycanthaceae</i>	sazanikovke	<i>Juglandaceae</i>	orahovke
<i>Campanulaceae</i>	zvončikovke	<i>Juncaginaceae</i>	brulovke
<i>Cannabaceae</i>	konopljovke	<i>Juncaceae</i>	sitovke
<i>Cannaceae</i>	kanovke	<i>Labiatae</i>	usnače, medičevke
<i>Capparaceae</i>	kaparovke	<i>Lamiaceae</i>	medičevke, usnače
<i>Caprifoliaceae</i>	bazgovke	<i>Lauraceae</i>	lovorovke
<i>Caricaceae</i>	papajevke	<i>Lemnaceae</i>	lećevke
<i>Caryophyllaceae</i>	klinčičevke	<i>Lentibulariaceae</i>	tusticovke
<i>Casuarinaceae</i>	presličnjakovke	<i>Liliaceae</i>	ljiljanovke
<i>Celastraceae</i>	kurikovke	<i>Linaceae</i>	lanovke
<i>Cephalotaxaceae</i>	tisovčevke	<i>Lobeliaceae</i>	tiligovinovke
<i>Ceratophyllaceae</i>	voščikovke	<i>Loganiaceae</i>	loganijevke
<i>Chenopodiaceae</i>	lobodovke	<i>Loranthaceae</i>	ljepkovke
<i>Cichoriaceae</i>	radičevke (glavočike)	<i>Lythraceae</i>	vrbičevke
<i>Cistaceae</i>	bušinovke	<i>Magnoliaceae</i>	magnolijevke
<i>Compositae</i>	glavočike	<i>Malvaceae</i>	sljezovke
<i>Convolvulaceae</i>	slakovke	<i>Marantaceae</i>	svrdarkovke
<i>Cornaceae</i>	drjenovke	<i>Marsileaceae</i>	raznorotkovke
<i>Crassulaceae</i>	tustikovke	<i>Meliaceae</i>	jasenjačevke
<i>Cruciferae</i>	krstašice	<i>Menyanthaceae</i>	stremenovke, trolističevke
<i>Cucurbitaceae</i>	tikvovke	<i>Mimosaceae</i>	mimožovke
<i>Cunoniaceae</i>	kunonijevke		

<i>Monimiaceae</i>	boldovke	<i>Ranunculaceae</i>	žabnjakovke
<i>Monotropaceae</i>	bezlistovke	<i>Resedaceae</i>	katančevke
<i>Moraceae</i>	dudovke	<i>Rhamnaceae</i>	pasjakovke
<i>Musaceae</i>	bananovke	<i>Rhizophoraceae</i>	korenjaševke
<i>Myricaceae</i>	voskovke	<i>Rosaceae</i>	ružovke
<i>Myristicaceae</i>	muškatovčevke	<i>Rubiaceae</i>	bročevke
<i>Myrsinaceae</i>	laharovke	<i>Rutaceae</i>	rutowke
<i>Myrtaceae</i>	mirtovke	<i>Salicaceae</i>	vrbovke
<i>Najadaceae</i>	podvodničevke	<i>Salviniaceae</i>	nepačkovke
<i>Nelumbaceae</i>	orašinčevke	<i>Santalaceae</i>	santalovke
<i>Nepenthaceae</i>	bezbolkovke	<i>Sapindaceae</i>	sapindovke
<i>Nyctaginaceae</i>	noćurkovke	<i>Sapotaceae</i>	zapotovke
<i>Nymphaeaceae</i>	lopočevke	<i>Saxifragaceae</i>	kamenikovke
<i>Oleaceae</i>	maslinovke	<i>Scrophulariaceae</i>	strupnikovke
<i>Onagraceae</i>	vrbolikovke	<i>Simaroubaceae</i>	gorkuničevke
<i>Ophioglossaceae</i>	jednolistovke	<i>Smilacaceae</i>	tetivikovke
<i>Orchidaceae</i>	kačunovke	<i>Solanaceae</i>	krumpirovke
<i>Orobanchaceae</i>	volovotkovke	<i>Sparganiaceae</i>	ježincovke
<i>Osmundaceae</i>	pujanikovke	<i>Staphyleaceae</i>	klokočevke
<i>Oxalidaceae</i>	ceceljevke	<i>Sterculiaceae</i>	lajničevke
<i>Paeoniaceae</i>	božurovke	<i>Styracaceae</i>	storačevke
<i>Pandanaceae</i>	pandanovke	<i>Tamaricaceae</i>	metlikovke
<i>Papaveraceae</i>	makovke	<i>Taxaceae</i>	tisovke
<i>Passifloraceae</i>	trubaniovke	<i>Taxodiaceae</i>	taksodijevke
<i>Pinaceae</i>	borovke	<i>Theaceae</i>	čajevke
<i>Piperaceae</i>	paparovke	<i>Thymelaeaceae</i>	vrebinovke
<i>Pittosporaceae</i>	pitosporovke	<i>Tiliaceae</i>	lipovke
<i>Plantaginaceae</i>	trpučevke	<i>Trapaceae</i>	rašcovke
<i>Platanaceae</i>	vodoklenovke	<i>Tropaeolaceae</i>	dragoljubovke
<i>Plumbaginaceae</i>	vranjemilovke	<i>Typhaceae</i>	rogozovke
<i>Poaceae</i>	trave	<i>Ulmaceae</i>	brjestovke
<i>Podocarpaceae</i>	tisuljevke	<i>Umbelliferae</i>	štitarke
<i>Polemoniaceae</i>	jurničevke	<i>Urticaceae</i>	koprivovke
<i>Polygalaceae</i>	krestuščevke	<i>Valerianaceae</i>	odoljenovke
<i>Polygonaceae</i>	dvornikovke	<i>Verbenaceae</i>	sporiševke
<i>Polypodiaceae</i>	osladovke	<i>Violaceae</i>	ljubičevke
<i>Portulacaceae</i>	tušnjovke	<i>Vitaceae</i>	imelovke
<i>Potamogetonaceae</i>	mrjesnjakovke	<i>Zamiaceae</i>	lozovke
<i>Primulaceae</i>	jaglačevke	<i>Zannichelliaceae</i>	kijakovke
<i>Proteaceae</i>	dvoličnjakovke	<i>Zingiberaceae</i>	žabokrečinovke
<i>Punicaceae</i>	mogranjovke	<i>Zosteraceae</i>	dumbirovke
<i>Pyrolaceae</i>	kruščičevke		vogovke

REDOVI

<i>Actiniales</i>	aktinidijolike	<i>Casuarinales</i>	presličnicolike
<i>Amaryllidales</i>	zvanikolike	<i>Celastrales</i>	gušićolike
<i>Apiales</i>	celerolike	<i>Cephalotaxales</i>	tisovačolike
<i>Araucariales</i>	araukariolike	<i>Convolvulales</i>	slakolike
<i>Arecales</i>	palmolike	<i>Cornales</i>	drjenolike
<i>Aristolochiales</i>	kopitnjakolike	<i>Cupressales</i>	čempresolike
<i>Asterales</i>	zvjezdanolike	<i>Cycadales</i>	cikadolike
<i>Betulales</i>	brezolike	<i>Dioscoreales</i>	bljuštolike
<i>Bixales</i>	orelanolike	<i>Dipsacales</i>	češljugovinolike
<i>Boraginales</i>	boražinolike	<i>Ebenales</i>	dragunolike
<i>Bromeliales</i>	bromelijolike	<i>Elaeagnales</i>	zlolesinolike
<i>Buxales</i>	šimširolike	<i>Ephedrales</i>	kositermicolike
<i>Capparales</i>	kaparolike	<i>Ericales</i>	vrjesolike
<i>Caryophyllales</i>	kliničolike	<i>Euphorbiales</i>	mlječikolike

<i>Fabales</i>	bobolike	<i>Polygalales</i>	krestušolike
<i>Fagales</i>	bukvolike	<i>Polygonales</i>	dvornikolike
<i>Gentianales</i>	sirištarolike	<i>Ranunculales</i>	žabnjakolike
<i>Geraniales</i>	iglicolike	<i>Rhamnales</i>	krušinolike
<i>Ginkgoales</i>	ginkolike	<i>Rosales</i>	ružolike
<i>Hamamelidales</i>	seletnicolike	<i>Rutales</i>	rutolike
<i>Hydrangeales</i>	hortenziolike	<i>Salicales</i>	vrbo like
<i>Juglandales</i>	oraholike	<i>Santalales</i>	santalolike
<i>Lamiales</i>	medićolike	<i>Sapindales</i>	sapindolike
<i>Laurales</i>	lovorolike	<i>Saxifragales</i>	kamenikolike
<i>Liliiales</i>	ljiljanolike	<i>Scrophulariales</i>	strupnikolike
<i>Linales</i>	lanolike	<i>Smilacales</i>	tetivikolike
<i>Magnoliales</i>	magnolijolike	<i>Solanales</i>	gorkosladolike
<i>Malvales</i>	sljezolike	<i>Tamaricales</i>	metlikolike
<i>Myricales</i>	mirikolike	<i>Taxales</i>	tisolike
<i>Myrtales</i>	mirtolike	<i>Theales</i>	čajolike
<i>Oleales</i>	maslinolike	<i>Thymelaeales</i>	vrebinolike
<i>Paeoniales</i>	božurolike	<i>Urticales</i>	koprivolike
<i>Pinales</i>	borolike	<i>Violales</i>	ljubicolike
<i>Pittosporales</i>	pitosporolike	<i>Vitales</i>	lozolike
<i>Poales</i>	travolike	<i>Zingiberales</i>	dumbirolike
<i>Podocarpales</i>	tisuljolike		

RAZREDI

<i>Equisetatae</i>	presličovnici	<i>Pinatae</i>	borovinice
<i>Filicatae</i>	papratnice	<i>Cycadatae</i>	cikadovnici
<i>Ginkgoatae</i>	ginkovnici	<i>Bennettitatae</i>	benetitovnici
<i>Hepaticae</i>	jetrenjarnice	<i>Gnetatae</i>	gnetovnici
<i>Lycopodiatae</i>	crvotočnice	<i>Magnoliatae (Dicotyledoneae)</i>	dvosupnici
<i>Musci</i>	mahovnici	<i>Liliatae (Monocotyledoneae)</i>	jednosupnici

ODJELJCI

<i>Bryophyta</i>	mahovnjače	<i>Spermatophyta</i>	sjemenjače
<i>Pteridophyta</i>	papratnjače		

LITERATURA

- Borzan, Ž., 2001: Imenik drveća i grmlja. Hrvatske šume, Zagreb
- Brkić, D., 1999: Farmaceutska botanika. Program za upoznavanje farmaceutski značajnih biljnih vrsta u Botaničkom vrtu "Fran Kušan" u Zagrebu. Zavod za farmaceutsku botaniku Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta (interni vodič za studente), Zagreb
- Burgerstein, A., 1890, 1899, 1910, 1916, 1940. 1941: Botanika za više razrede srednjih škola (Prirodopis bilja 1941). Priredio M. Kišpatić, Zagreb
- Engler, A. und K. Prantl, 1891: Die natürlichen Pflanzensystemen. Verlag von Wilhelm Engelmann, Leipzig
- Eregeović, A., (I. izd. bez godine izdanja), 1931, 1939: Botanika za niže razrede srednjih i njima sličnih škola. Zagreb
- Frank, A. B., 1893: Lehrbuch der Botanik. 2. Band. Leipzig
- Hasek, C. i J. Janda, 1874: Rukovodnik za prirodopisni atlas. Sbirka sličanih prirodnina za stienu iz životinjstva, bilinstva i rudstva. Zagreb
- Horvatić, S., 1946: Botanika za niže razrede gimnazije. Zagreb
- Horvatić, S., 1954: Ilustrirani bilinar. Školska knjiga, Zagreb
- Janda, J., 1878: Počela botanike za više razrede srednjih učilišta. Zagreb

- Josipović, M. (ur.), 1967 (I), 1970 (II), 1973 (III): Poljoprivredna enciklopedija, I-III. Jugosl. leksikogr. zavod "Miroslav Krleža", Zagreb
- Leunis, J., 1893: Synopsis der Pflanzenkunde. Hannover
- Mägdefrau, K., F. Ehrendorfer, 1978, 1997: Sistematika, evolucija i geobotanika. Udžbenik botanike za visoke škole. Školska knjiga, Zagreb
- Pokorný, V., 1856: Pouka o botaniki. Za c.k. austrijske niže gimnazije. S njemačkoga preveo Ivan Evgl. Kiseljak, Beč
- Pokorný, V., 1871: Prirodopis bilinstva sa slikama. Dopunio Ž. Vukasović, Zagreb
- Pokorný, V., 1883, 1892, 1894: Prirodopis bilinstva sa slikama za niže razrede srednjih učionica. Preveo Ž. Vukasović, priredio J. Janda
- Pokorný, V., 1894: Prirodopis za pučke i građanske škole u tri stupnja. Preveo J. Janda, Zagreb
- Pokorný, V., 1898, 1903: Prirodopis bilinstva sa slikama za niže razrede srednjih učionica. Preveo Ž. Vukasović, preradio A. Korlević
- Pokorný, V., 1911: Botanika sa slikama za niže razrede srednjih učilišta. Preveo Ž. Vukasović, priredio A. Korlević, Zagreb
- Pokorný, V., 1915, 1920, 1923, 1926, 1943: Prirodopis bilja za niže razrede srednjih škola. Preveo i dopunio S. Gjurašin, Zagreb
- Potočić, Z. (ur.), 1980 (I), 1983 (II), 1987 (III): Šumarska enciklopedija, I-III. Jugoslav. leksikogr. zavod "Miroslav Krleža", Zagreb
- Radić, J., 1976: Bilje Biokova. Institut "Planina i more" – Malakološki muzej, Makarska, Siz za kulturu općine Makarska, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, Makarska
- Šugar, I., 1994-2001: Botanika za studente Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta. Skripta (interno izdanje), Zagreb
- Šulek, B., 1856: Biljarstvo, I. dio. Beč
- Urban, S., R. Domac, 1948: Botanika za V. razred gimnazije (više izdanja, zadnje 1956). Zagreb
- v -, 1856: (Pregled domaće književnosti). I. Biljarstvo. Za više gimnazije spisao Bogoslav Šulek. Beč
2. Pouka o botaniki Věkoslava Pokornoga. Za c. kr. austrijske niže gimnazije. S njemačkog preveo dr. Ivan Evgl. Kiseljak, učitelj naravosl. na c. kr. zagr. gimn. Beč. Neven, 5, 6 (lipanj): 189-191, Zagreb
- Vajs, N., 1998: Hrvatska povijesna fitonimija. Fitonimija u Vitezovićevu rječniku *Lexicon Latino-Ilyricum* naspram grude u starijoj hrvatskoj leksikografiji. Doktorska disertacija (rukopis), Filozofski fakultet, Zagreb
- Vukotinović, Lj., 1860: Šulekovo Biljarstvo. Narodne novine, 26, 30:82-83, Zagreb
- Zippe, F. X. M., 1856: Prirodopis za niže realne škole (preveo B. Šulek, ali to nije naznačeno u knjizi). Beč

SUMMARY: In this paper proposed are Croatian names of systematic units in plant systematics from families to higher units so that they correspond with latin names. For families, proposed suffix to the plant name would be -ovke (or -evke, with palatals), f. ex. horovke (Pinales); for classes, names with suffix -nice,-ovnice, f. ex.jednosupnice (Monocotyledones); and for divisions, names with suffix -ače, f. ex. sjemenjače (Spermatophyta).